

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Andreae Alciati Emblemata

Alciati, Andrea

Patavii, 1661

Desidia. Emblema LXXXI.

[urn:nbn:de:bsz:31-127360](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-127360)

Neronis
immanis
libido.

bus hoc verbis, aut qua indignatione tantum nefas prosequat? vincit officium linguæ sceleris magnitudo. Videamus aliud monstrum. Nero Imperator Sporum puerum excitis testibus in muliebrem naturam vertere conatus est: addita dos, additum flammeum, addita celeberrima nuptiarum solennitas. Quid multis? palam pro vxore habuit. Hinc non insecutus cuiusdam iocus: Bene agi potuisse cum rebus humanis, si Domitius Neronis pater talem habuisset vxorem. Inter Gallos olim id malum posticæ Veneris adeo insecuisse memoria proditum est: vt inde nefaria sanciretur lex, ne cui duxisse vxorem liceret, qui prius vxoriam non impleisset functionem. Longè secus nostra Germania, quæ licet bibula, sordida, suspiciosa, superba (quod vltimum ipsi Alexander Magnus

exprobrauit) apud alias gentes audiat, tamen ipsa nefariæ libidinis huius nota nunquam iure inuri potuit. Rectè; nam tanta huius rei turpitudinis est, tantum dedecus, vt mortem potius eligendam, quàm tale quid parrandum, Paulus respondeat in l. isti quidem 8. ff. de eo quod metus causa. Sed de hoc nefando crimine, propter quod ira Dei venit in filios diffidentia: & quo ipsa societas, quæ cum Deo nobis esse debet, violatur: cum eadem natura, cuius ipse auctor est, libidinis perueritate polluitur; nihil dicam amplius, cum vel solum ipsius nomen chartas quodammodo inquinat. Videri tamen poterit Iul. Clarus lib. 5. sentent. §. Sodomia. Iacob. Menoch. lib. 2. de arbitr. iudic. cent. 3. casu 286. & Cæl. Rhodig. lib. 15. cap. 9. & 10.

Desidia.

EMBLEMA LXXXI.

DES I.

DESIDET in modio Effaus, speculatur & astra,
Subtus & accensam contegit igne facem.
Segnitias specie recti velata cucullo,
Non se, non alios utilitate inuat.

COMMENTARI I.

I SENEX habitu Iudaico insidet in uer-
fo modio, & vultu ad caelos cleuato sive
dera contemplatur: sub modio autem ab-
sconditam habet facem, quae tamen fumo
euaporante proditur.

II.

Ex vno symbolo Pythagorico duo em-
blemata finxit Alciatus, praefens nimirum,
& in mediâ subsequens, nam *desidere in
modio*, & *in chonice figure sedem*, idem sonat,
sed variè tamen accommodatur. Do-
cemur autem eo symbolo, non debere nos
in vita nostrae sportulis ita spem colloca-
re, vt sede in eis statuta totum aetatis tem-
pus ociosè traducamus, sed aliquam inea-
mus rationem, vt nostra industria victum
comparemus, neq; semper ab aliorum ope
pendeamus. Hoc autem assequemur vita
vel contemplatiua (vt vocant) vel actiua:
quod his duobus emblematis ostendere.

Emble-
matis fi-
nis.

Alciatum voluisse mihi planè persuasum
est. Ac proinde hic locus mihi vltus est in-
ter alios permultos dignus esse, qui maio-
re cura studioq; à nobis explicaretur. Sed
mihi ea de re cogitanti tam multa è mul-
tis & varijs occurrunt, vt verear ne quis
me putet intemperanter abui studio, aut
etiam plerisq; otiosus videri. Plutarchus
4. De rectorum de anima disputans ex De-
mocrito, ignitum quiddam esse ait ex na-
turis concretis mente perceptis, globosas
ideas, quae habeant igneam facultatem, id-
que corpus esse. Succurrit id Lactantij è
2. cap. 3. Quod si anima ignis est, in caelum
debet emitti, sicut ignis, ne extingatur, hoc
est, ad immortalitatem, quae in caelo est.
Virgil. in 6.

*Ignis est ollis vigor, & caelestis origo
Seminibus.*

Hesiodus, & eius interpretes, ab ea opinio-
ne non recedunt, cum aiunt, Prometheum
ignem caelestem elepsisse, quem simulacro
à se confecto apponit, vt animatum fieret,
ea enim mens est, quae molem agit, & to-
rò se corpore miscet. Quod si obrepat igna-
tia, facile hunc ignem deprimat, nec ten-
tus ad alta ferri permittit: haec enim in-

insidijs latitat & abditis viarum, vt pra-
uertat auxilia & annonam obsessis; com-
meatum enim intercepti caelestis alimēti,
atq; aditus omnes claudit, ne salutarium
ciborum, qui mentem pascunt, quidquam
trāseat. Obstruit, inquam, canales sensuum
& consupat, aurium inprimis, quae sunt
velut praetoriae duae portae castrorum in-
humana hac acie, ne riuos deserant diuini
fluminis ad interiora cordis, & laxè sitim.
Ita fit, vt pigro lentore sterrens subsidat:
paulatim in fœces natiuus humor & vita-
lis, donec expiret tandem & emoriatur, vt
lychnus, ardens subtracto pingui. Grande
malum hoc, & penè desperandum, trun-
cum enim facit, & hominem vertit in non
hominem, vt simulachro simillimus fiat
& insensibili statuae, qui hoc obsessus. Au-
res habet quidem, sed surdas; os, sed mutū,
oculos, sed caecos; pedes, sed claudos; ma-
nus rigidas & quae nihil palpant, vestigia
ipsū & inania organa, qualia in cadauere.
Clama, inusta, obiturga, increpa, imò compel-
le, verbera, cum mortuo agis; stipes est, la-
pis est, sensu caret, nec Deū, nec homines
audit; nec raiis, nec penis tægitur, nec ton-
nantem nec fulminatē metuit, sicut mor-
tis, ita eorum quae sequuntur, securus. Cur
ita? quia fax & ignis, qui mentem vegetat,
extinctus est, aut certè lentore suppressus.
Quod si quis fortasse dubitat, cur Hesio-
dus & ipse Maro dicant Ionem ab homi-
nibus ignem remouisse, facilis est responsio.
Eis enim & solertia humani animi difficilis
est inuentu, quod hebetiore ingenio si-
mus: adeò nihil tam excellēs & preclarum
sine magno aliquo labore vita dedit. mor-
talibus. Contegunt ergo cenobitae otiosū
ac languidi facem accensam sub pallio,
nullis artibus, aut studijs honestis ani-
mum applicantes, nulla sua industria ac dā-
ligentia notiones animi exercentes, vt non
minus verè quàm rectè in eos id Plauti-
num conuerti possit.

Summa ingenia in occulto latent.

Ad ea, quae de igni, vel ardenti facula iam

Z. 3. dicta

Ignis
efficitur.

dicta sunt, adijcerem lubens quae Plutar-
ch. disputat Commentario. An rectè di-
ctum *λαδὸς βίβλας*: eo etiam, qui est de cu-
piditate diuinitatum. Sed maximè iuuat lo-
cus ille Problematum, quo ait, veteres ob-
secris vsos rationibus, potissimùm in re-
bus sacris, lucernam corpori animam con-
tinenti similem dixisse. Lux enim est, in-
quit, qui intus est animas, &c.

III. *Desidero.*

DESIDET in modio] vitâ ignauam du-
cit. Cicero proinde in Verrinis dixit per
Metaphoram ignauis consentaneâ: Quid
sedes Verres? quid spectas? Idem in Pilo-
nem: An potest vlla exculatio esse, nō dico
malè sentienti, sed redenti, cunctanti, dor-
mienti in maximo Reip. motu consuli? Eo-
dem sensu Hesiod. ait, *spem non binam, vi-
rum indignam tenere, sedentem in taber-
na, cui victus sufficiens non sit:*

*ἐλπίς δ' ἐν ἀγαθῇ κερημένον ἀνδρῶν
κομιζέει.*

ἤμενον ἢ λίσση, τῷ μὴ βίος ἀρπυγῶν ἐν.
Sed & Demolthen. 2. Olymp. Atheniensibus
succenset, eosq; sedere dicit, & Philippi
potentiam non attendere. Sic enim: *ἀλλ'
οἶμαι καθήμεθα, ἔδιν ποιεῖντες, &c.* *De-
sidere in modio*, pro ignaui signo superius
posuit, in simulacrum Spei:

Cur in dolioli tegmine pigra sedes?
Leg: Pierium Hieroglyphic. lib. 56.

Essaius

Essaius] Eliaei, Iudaei fuerunt, ab alijs vi-
tae seueritate, ieiunijs & institutis quibus-
dam differentes. De ijs Philo Iudaeus, Eu-
sebius de praeparat. Euang. & Philastrius
in catalogo haeres. Quid si Aletatus noster
per Eliaem Pharisaeos intelligat, sectam à
caeteris Iudaeis separatam; quae q; sob hypo-
critisim *paries dealbatus* dicitur in factis lit-
teris: Ego sanè nihil ab hac opinione ab-
horreo:

Speculatur & aspera] vt qui religionem
profiteatur, *θεωροῦντι κινῶ* quandam praese-
kerens. Sic supra de spe:

Qua Dauid tam lato suspiciens sidera vultu?

Subtus & accensam contigit igne facem] *re-
gigit faculam ardentem sub modio: vires
ingenij non exerit, sed hebescere patitur.*
In diuinis literis modius hieroglyphicum
est doctrinae Iudaicae, veritatis lumen sub
co recondentis, sicut explicat Hilarius in
Matthaeum. Id verò petium est è So-
cratis apophthegmate: *ὅυτε πῦρ ἰμα-
τίῳ περιέθειλαι δύναντον, οὔτε αἰσχροῦν ἀ-
μαρτήματα χροῖα* Neq; ignem veste, nec tur-

*Modius
quid in
sacris.*

*pe aliquod delictum tempore occulere pos-
sibile est.* Quò refero adagium, *Sub tunica
& sinu.* de ijs, quae occultè fiunt, non palā
& in propatulo: & *Manum habere sub pal-
lio.* pro eo quod est, languere otio.

Segnitias vellata cucullo] Satis manife-
stè taxat hic cenobitarum quorundam de-
fidiam.

Non se, non alios iuuat.] Proinde ex ter-
tio illo genere hominum, quod Hesiodus
assignat. Cicero 2. Offic. Quamobrem cō-
temnuntur ij, qui nec sibi, nec alijs pro-
sunt, vt dicitur: in quibus nullus labor, nul-
la cura, nulla industria est. Lege proverb.
Nec sibi, nec alijs utilis.

NON me fugit, hoc schema non inco-
modè torqueri posse in eos, qui non credi-
tam sibi eruditionis & ingenij dotem ali-
quam excellentem miserè negligunt, idq;
non referunt ad vsum, cuius potissimum
gratiam norunt sibi esse demmandatum &
commissum à summo & prepotenti bono-
rum omnium auctore Deo; tamen, nisi me
fallit animus, videtur hoc reuera tortum
esse in desides quosdam cenobitas, qui *θεο-
πλάς* imaginem aliquam professi, ignaui-
tiam atatem terunt: literas aspernantur; aut
certè non magni faciunt, quamquam alio-
qui valeant ingenio, & non parua naturae
dexteritate: iners omnino genus, & fruges
consumere natum, & ex tertio illo homi-
num genere, quod assignat. Hesiodus, me-
ritò dixerim, cum nec sibi, nec alijs com-
modum aliquod referant. Quod ipsum ta-
men velim equis auribus accipi, non enim
is sum, qui ausim; aut etiam velim carpe-
re instituta illa vetera primùm quidem à
sapientissimis inducta patribus, nostrae pie-
tatis Christianae antesignanis & vindicibus,
quorum tanta est apud nos auctoritas, vt
inuerecudum esset, ne dicam impium, eo-
rum vitam, pietatem, doctrinam, fidem nō
probare, non colere, non amplexari. Vt er-
go aperte dicam quod sentio ea de re: hic
ab Alciato, à me, ab alijs etiam, quibus sim-
plex, minimeq; fucatus est animus, nullo
modo reprehenditur monachorum insti-
tutum & regula, sed multorum ex ijs o-
tium, ignauias, imperitia notatur; quippe
qui eo nomine pessimè de se, deque alijs
mereantur. Iactentij quantumuis sui or-
dinis suarumq; legum antiquam dignitatem
& sanctimoniam, nisi enim se similes
ijs praestiterint, qui laboribus, vigilijs, ita-

IV.

*Quorum-
dam cen-
obitarū
desidia.*

dijs, ieiunijs, omni deniq; patientiæ laude Christianum nomen auxerunt & amplificaverunt, non video qua ratione digni habeatur eo, quod fuit honorificū apud præcos, monachi nomine, quod illi sua vecordia & inertia, ne quid dicam grauius, in contemptum adducunt. Vtinam verò vt cōtinuò solent insolescere ob veterum illorum patrum admirabilem toti posteritati religionem, ita eorundem vitæ institutum amularentur: nō enim misero & infelici otio se ita dederent, vt *δὴ δὴ παρὲν* abesse ab ijs, quos ad piæ vitæ religiosæq; institutionem se imitari dicitant. Sed ne abeam longius, quid laboriosus excogitari, quid sanctius, quid diuinus in terris fingi aut audiri potuit, quàm fuit illa verè ac meritò laudata priorum monachorum vitæ ratio? quod purius aut vberius olim ecclesia seminarium clarorum viròrum habuit, quàm quod à cœnobijs, mandris illis & eremis ductum fuit? Nunç verò, Deus optime? quàm abstus à prima illa canaq; religione, cūm qui se uerioribus institutis sese obligent, non tam pietatem quàm otium, non tam solitudinem meditandiq; de rebus diuinis opportunitatem, quàm desiderio fam vitam sibi proponant. Talis olim fuit Seruilius Vacia, vir prætorius ac prædices, qui odio negotiorum abdiderat se in villam suam, quàm habebat non procul à Cumis, nec alia re notus fuit, quàm eius villæ ocio. Itaq; qui negocijs premebantur, exclamare solebant: O Vacia, solus scis viuere. Huius tam ignauum & sine literis ocium damnans Seneca, epist. 1, negat illum scire viuere, sed latere. Eoq; nunquam villam præterfens, ioco dicere solebat: Hic situs est Vacia, subindicans,

nihil interesse inter mortuū, & inermi octo abditū. Ah quàm vereor, ne idem verè dici possit de multis, qui sub religionis specie præstantissimas ingenij dotes sepeliunt. At id quidem certè pluribus exaggerare videtur esse non modò superuacaneū, sed & intempestiuum; quādoquidem notius sit, quàm vt confirmare habeam, ne videar iniquius in eos debacchari, quos ad meliorem frugem reuocare laboris esset infiniti, & penè ἀδύνατον: admonere, intempestiuum & quidem importunum: reprehendere, prorsus odiosum, & perinde non omnibus gratum. Hac enim tempestate sic omnia sūt exulcerata, sic lubrica & peruicacia, vt quoquò te veritas, vel etiam nolēs, experiaris te per ignes inceperis suppositos cineri doloso; & quicquid in eiusmodi quorūdam hominum negotio velis attingere, vlcus & vomitum citissimè deprehendas, adeò sub omni lapide dormit scorpium. Quamobrem satius esse duco malum bene conditum nō mouere, & huius ordinis viros bonos (quos tamen paucos, & colēdos, & excolendos esse puto) à malorū fece semper abstrahendos & eximendos vnice volo, ne errore quodam populari pro vitio virtus crimina sepe ferat. Quod si qui monachi (vt sunt ex ijs quidam boni viri, sed non satis eruditi) dicant id à paganis auctoribus malè detortum, ne videar verbo molestus, quippè qui fausta omnia illis precari non desino, euolant quæso diligenter magni ac sancti viri Chrylostomi Christianam sententiam, ad illum sacri Euangelii locum, *Lucent lux vestra, &c.* Hunc enim Chrylostomum iudicem honorariū admiserint, nihil dico amplius, causa dicta est.

Seruilius
Vacia.

